

תדפיס

ויקרא-שמיני

ספר

הרחבי הרחיבם

עצות והדרכות

בעבודת השי"ת בחיי היום יום
על סדר פרשיות התורה

מלוקט ממכתבי

כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע

פרשת
ויקרא

שוחט לדוגמא

וְשַׁחַט אֶת בֶּן הַפֶּקֶד לְפָנַי ה' (ויקרא א.ה)

אודות היראת-שמים הנחוצה לעבודת הקודש של השוחטים, בתוספת הדרכות שונות בנוגע לענייני שחיטה

"אין ושחט אלא ומשך"

תלמידי ישיבת אהלי"י ליובאוויטש הלומדים שחיטת גסות [בקסבלנקה, מרוקן], ה' עליהם יחיו

...ובודאי ידוע להם המובא בפוסקים, ובפרט מרבתינו נשיאינו שהיו גם פוסקים בנגלה דתורה (וכמו שרואים משו"ע רבנו הזקן ושו"ת רבנו הצ"צ) וגם פוסקים כנסתר דתורה, שהשוחט צריך להיות ירא שמים ביותר וביותר, וכיון שמעמיסים מלמעלה אחריות הרי זה גופא הוכחה שניתנו הכוחות לזה, ומובן אשר כגודל האחריות גודל הזכות.

ויהי רצון שיקויים בכל אחד ואחד מהם "אין ושחט אלא ומשך", גם על פי הפירוש בתורת החסידות - למשוך את נפש הבהמית ולהעלותה, עד שיתאים לה הכתוב רוח האדם היא העולה למעלה, וכמבואר ענין המשיכה במאמרי דא"ח על הכתוב משכני אחרך נרוצה, ועייג"כ ספר המצוות להצ"צ, ד' ל"ז.

(אגרות קודש חכ"ח ע' רצט)

על שוחט להיות ירא שמים ביותר

בודאי ידוע לו המבואר בכמה מקומות ומהם מאדמו"ר הזקן והצמח-צדק אשר שו"ב [שוחט-ובודק] צריך להיות ירא שמים וביותר, היינו כפשוטו - ירא שמים בשלושת הקווים

דתורה, עבודה וגמילות-חסדים, ובפרט אלו שזכו לאור החסידות, צריכים להיות חדורים באור וחיות חסידותי. והשם יתברך יצליחו.

ובכדי להרבות הסייעתא דשמיא בזה, אחת הסגולות הוא עניין הפצת המעיינות חוצה, ובכלל קירוב בני ישראל לאבינו שבשמים, וקל להבין.

(אגרות קודש חט"ו עמ' סא)

דוגמא לשוחט חסידי

במענה על מכתבו, בו מודיע אשר נסתדר בתור שוחט עופות בלונדון, ויהי רצון שיהי להצלחה בכל הפרטים.

כן שואל דעתי, אם כדאי להחליף משרתו להיות שומר אצל שו"ב גסות, לדעתי אין כדאי הדבר, וטוב יותר שעכ"פ בזמן הראשון יהי במשרת שחיתות עופות דעתה, ובודאי ישתדל שיהי בשביעת רצון ממנו.

מהנכון הוא שיהי כפי האפשרי מפני זמנים שלו שעובד בתור שו"ב, לסייע ביד... בסניפי עבודתו השונה, ובמקצוע המתאים יותר לפי כשרונותיו ויכולתו, וידוע הבטחת אדמו"ר הזקן, אשר בזכות המסירות נפש שלו, הנה החסידים כשיעשו בעניניו יצליחו.

בודאי למותר לעורר על דבר התאמצות בקביעות עתים בתורת הנגלה ובתורת החסידות, ובפרט כשבאים למקום חדש, אשר אנשים המקום מביטים עליו שזה הגידולים של הרבי מליובאוויטש, וזה דוגמא מהו שוחט חסידי.

(לקוטי שיחות חל"ז ע' 145)

ידיים רועדות - מציאות או דמיון?

במ"ש אשר ידיו רועדות, לפעמים במקצת ולפעמים יותר קצת, ולכן אינו רוצה להתעסק בלימוד אומנות השו"ב. הנה יתייעץ בזה עם השוכי"ם דאנ"ש הנמצאים על אתר, שיבחנו את הרעידה הנ"ל אם אינו רק דמיון בעלמא...

(אגרות קודש, ח"ח ע' רפד)

שלום בין השוחטים

הגיעתני שמועה, אף כי לכאורה מוזרה, שכאילו אין השלום שורה בסגל השוכי"ם במחנם עתה, ומה שמוזר ומצער עוד יותר, בדיוקה "בין השוכי"ם דאנ"ש".

ובאם השמועה נכונה ח"ו, הנה מבלי להכנס לסיבת העדר השלום, ואפשריות דטענות של אחד על השני, מובן וגם פשוט, שלכל לראש מוכרח קירוב הלבבות ועוד יותר מקירוב, שהרי זהו הכלל גדול בתורה דאהבת ישראל, ויעוין דברים נפלאים בענין זה (ומבהילים - בשלילותו ח"ו) בדרוש החלצו אשר לרבנו הזקן - אשר השנה שנת המאה וחמשים להסתלקות הילולא שלו - בלקו"ת פ' מטות, במצות אהבת ישראל, לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, בספר המצות שלו, ובקונטרס החלצו לכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) ובהוספה שם מכ"ק בנו מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ואין להאריך בדבר המובן וגם פשוט.

ובעצם הסכסוך, הרי יכולים שני הצדדים להציע טענותיהם בכתב ולשלחם לרבני אה"ק ת"ו אשר משם בא כל צוות השו"ב"ם, או לבי"ד שם - בבקשה להביע ולהורות דעת תורה בכל האמור.

ויהי רצון אשר דברי הכתובים, אף כי מעטים בכמות, יפעלו פעולתם תיכף, וישרה השלום במחנם, ולא עוד אלא כתפלת ותקות בני"י, תלמידי חכמים יהיו מרבים שלום. והרי עי"ז יתרבה גם בברכת השם, שכלי מחזיק ברכה זו, הוא השלום - כדברי חכמנו במשנתם...

המצפה לבשו"ט.

(אגרות קודש חכ"ג מכתב ח'תשלב)

אין מקום להתערבות הממשלה בעניני שחיטה

...הנני בזה לאשר קבלת מכתבו מיו"ד שבט בצירוף הצעת חוק חדש בנוגע לענין השחיטה, ות"ח בעד שימת לבו.

ואשר לעצם הענין, ומבלי להיכנס לתוך פרטי ההצעה . . כיון שאופן ההכנה לשחיטה הוא גם מענין השחיטה, לכן כמו שאין כל מקום לאיזה משרד ממשלתי לדון, ואין צריך לומר לחוקק, בכל הנוגע לדיני שחיטה, כן אין מקום למשרד ממשלתי לדון ולחוקק בהנוגע לאופני ההכנה לשחיטה, מאחר שיש בזה פגיעה בחופש הדת במדינה זו.

וכאן לא חשוב אם הכוונות רצויות ואפילו אם בנוסח ההצעה אין כל סתירה לדיני השלחן ערוך. חשוב כאן העיקרון היסודי שאין לשלטון כל רשות וסמכות להתערב בתחום הדת של איזה מיעוט. ולכן כל עצם שקלא וטריא מצד אירגון או משרד ממשלתי בשטח הדת מופרך מעיקרא, ולא על הממשלה להכריע במקום שיש חילוקי דיעות בין רבנים בנוגע לאיזה ענין דתי שהוא.

(אגרות קודש חכ"ד מכ' ט'צד)

כפיה מרצון

יקריב אותו לרצונו לפני ה' (ויקרא א, ד)

מלמד שכופין אותו, יכול בעל כורחו? תלמוד לומר, לרצונו,, הא כיצד? כופין אותו, עד שיאמר רוצה אני (ערכין כא, א). מצד טבעו הפנימי, רוצה כל יהודי לעשות את כל המצוות ולהתרחק מן העבירות; שאר רצונותיו הינם חיצוניים ומשניים ואינם האמת הפנימית.

איך יהודי לא דתי!

במענה למכתבו ולאחרי בקשת סליחתו, אבוא בהערות אחדות.

כמה שכותב שאינו דתי בפועל, כלומר בנוגע לקיום מצוות מעשיות, הרי על פי תורתנו, תורת אמת, שהיא אומרת את האמת בכל עניו, אין יהודי שאינו דתי, ובלשון אדמו"ר הזקן, בעל התניא (פוסק בפנימיות התורה) והשלחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה): "יהודי אינו יכול וגם אינו רוצה להיות נפרד מהקב"ה". ועד כדי כך, שכמה פסקי הלכה למעשה בכמה ענינים בנויים על יסוד זה.

ונקודת ההלכה בזה היא, שכשיהודי אומר שאינו רוצה לקיים מצוה שההלכה דורשת שתיעשה ברצון, ובית-דין כופין אותו "עד שיאמר רוצה אני", הרי לכאורה מה זה מועיל, אבל ההלכה אומרת שזה רצון אמתי. והביאור בזה הוא שמה שאמר רגע קודם שאינו רוצה, לא הי' זה רצונו האמתי, כי אם רצון מדומה שבא לו בהשפעה זרה מהחוץ המהווה שכבה חיצונית המכסה על רצונו האמתי הקשור עם עצמיותו מצד נשמתו שהיא חלק אלו-ה ממעל ממש והיא תמיד באמנה אתו.

(אגרות קודש חל"ב ע' רמה)

קיום מצוות וגם עשיית מעשים נגד רצון ה, - האיך זו צביעות?

במענה למכתבך, בו אתה כותב אודות הרקע שלך ובעיות בהווה, ומסיים את מכתבך בקביעה שאתה צריך למצוא יותר משמעות ותוכן במצוות; אחרת, אתה חושב שזה יהיה משהו כמו צביעות, וכו'.

ביחס לשאלה זו, ישנה קביעה בעלת משמעות רבה מאוד, קביעה של הרמב"ם שכפי שאתה בוודאי יודע, היה לו ידע עמוק בפסיכולוגיה של האדם, והיה רופא מוכר אשר כתביו ברפואה עדיין מעוררים הערכה בתחום מקצוע הרפואה.

הקביעה של הרמב"ם הינה בקשר לדין התורה שקובע שאם יהודי מאולץ בידי גורם חיצוני לקיים מצווה, הוא לא נחשב כמי שקיים את המצווה תחת כפייה, אלא כאילו קיים את המצווה מרצונו. הסתירה לכאורה ביחס לשאלה כיצד למצווה שקיימו אותה תחת כפייה עדיין יש התוקף של פעולה מרצון, מיושבת על ידי הרמב"ם כך: מכיוון שלכל פעולה יש השורשים שלה בטבע, ובנטייה טבעית, טבעו של יהודי שהוא תמיד חפץ לפעול בהתאם לתורה ולמצוות. למרות זאת, לפעמים עלול להיות מצב מסוים שמאפיל על תשוקה זו, או משתק אותה (הרמב"ם קורא לזה 'יצר הרע', שתמיד מנסה למצוא דרכים ואמצעים למנוע את האדם מלהתנהג בהתאם לטבע האמיתי שלו).

כתוצאה מכך, הכפייה הפיזית, או האיום, שמשמשים בהם כדי לאלץ את היהודי לקיים מצווה בהתאם להלכה, אינם בגדר כפייה שגורמת לו לשנות את הגישה האמיתית שלו, אלא מסירה את התנאים שמונעים אותו מלממש את הרצון האמיתי שלו; וברגע שהאילוץ החיצוני הוסר, הרצון האמיתי (שטבוע בו מלידה) הינו חופשי לעמוד מחדש על דעתו ולפעול בהתאם לטבע שטבוע בו מלידה! (רמב"ם, הלכות גירושין, סוף פרק ב').

לאור האמור, צריך להיות ברור שלא יכולה להיות שום שאלה של צביעות כאשר יהודי לומד תורה ומנהל את חייו בהתאם לתורה ולמצוות, אפילו אם כמה מהפעולות האחרות שלו, ואפילו הרגשות שלו, לא תמיד מתמזגות יפה עם לימוד התורה וקיום המצוות שלו; משום שאי-ההתאמה לא נעוצה בפעולה בהתאם לתורה ולמצוות, אלא דווקא בפעולה בניגוד לתורה ולמצוות.

(מורה לדור נבוך' ח"א ע' 27)

הרצון האמיתי של יהודי

במענה על מכתבו מר"ח כסלו, בו כתב אשר רוצה לנסוע למקום אחר כיון שרוצה להיות בדווקא עם אחיו ש"י.

והנה ידוע פסק דין המורה הגדול הרמב"ם ז"ל הלכות גרושין סוף פרק ב' אשר רצונו האמיתי של כל אחד ואחת הוא לקיים רצונו של חקב"ה אשר גילה לנו בתורתו הק' תורת חיים ותורת עולם.

וכיון אשר במקומו עתה יש לו האפשריות ללמוד תורה שלימה, היינו חלק התורה הנקרא בזהר הק' גופא דאורייתא, וחלק התורה הנק' בזהר הק' נשמתא דאורייתא (זהר הק' סדר בהעלותך את הנרות דף נקב (עכ"פ כחודו של מחט), עמוד אל"ף (אלופו של עולם)). ואם יסע משם קרוב לודאי שלא תהי' לו אפשריות זו, הרי ברור מהו רצונו האמיתי, והוא

להמשיך למלאות רצון הבורא ית' ללמוד נגלה דתורה ופנימיות התורה, ואם לפעמים - בלשון הרמב"ם - אונסו יצרו הרע לעזוב לימוד זה בתירוצים שונים, עיין שם ברמב"ם, הרי לכל אחד מישראל ניתנו הכחות להתגבר על יצרו בעזרתו של הקב"ה, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו.

והשי"ת יצליחו שלא יגרה על עצמו את היצר ויחדול מלבלבלו בענין הנ"ל.

(אגרות קודש ח"י ע' קיד)

הסרת ההעלם על נקודת הנפש

...תורת החסידות, אחד מיסודותיה הוא - ההכרה שכל יהודי בנפשו פנימה קשור הוא קשר של קיימא בתורה, תורת חיים, ובמצוותי', אף שבחיצוניותו עושה לפעמים דברים שאינם מתאימים לזה.

שלא כשיטת החסידות היא לקרב את כל איש הישראלי מתוך אהבת ישראל להחזירו לתורה מסיני, ואין בזה משום כפי' על דעתו ורצונו הפנימי והאמתי, אלא הסרת ההעלם והקליפה המכסים על נקודת נפשו הפנימית, וזהו סוד ההצלחה בעבודה לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים, וזוהי שיטת אנשי חב"ד ההולכים בדרכי נועם ובשביל האהבה, אבל מבלי להעלים על האמת מה היא תורה מסיני ובהדגשה אשר ההבנה במח ורגש שבלב צריכים לרדת מעולם המחשבה והרגש לעולם המעשה בפועל ממש, תכלית האדם.

וכבר הובטחנו לא ידח ממנו נדח, וסוף סוף כל אחד יחזור להמקור ממנו לוקח, אשר נמצא גם בכל אחד ואחת בנקודה הפנימית של נפשו.

(אגרות קודש ח"י ע' תצו)

התת-מודע של יהודי

...במענה לשאלתו על הציטוט מהרמב"ם, והיכן יש למצוא בדבריו - מבחינה תוכנית, אם גם במונחים שונים - את המושגים מודע ותת-מודע שבפסיכולוגיה המודרנית. הציטוט הנדון הוא ב"יד החזקה" של הרמב"ם, הלכות גירושין, סוף פרק ב'.

בתמצית, הוא אומר כך:

ישנם עניינים מסוימים בהלכה היהודית שקיומם דורש בחירה חופשית, ללא כפייה. ואולם באותם מקומות שבהם ההלכה דורשת מעשה מסוים, מותר לנקוט אמצעי כפייה עד שהצד המסרב יאמר "רוצה אני", ועדיין מעשהו הוא בר תוקף ונחשב כאילו נעשה מרצון.

לכאורה יש כאן סתירה: אם מותר לכפות עשייה, מדוע צריך שאותו אדם יצהיר על עצמו שהוא "רוצה"? ואם לעשייה מתוך כפייה אין תוקף, מה התועלת בכך שאותו אדם מכריז על עצמו, מתוך כפייה, "רוצה אני"?

וכאן באה הנקודה העיקרית בהסברו של הרמב"ם:

כל יהודי, יהא מצבו או מעמדו אשר יהיה, רוצה, מעצם מהותו, לעשות כל מה שהתורה מצווה עליו. ואולם לפעמים היצר [הרע] גובר על השיקולים היותר נכונים שלו ומונע ממנו לעשות את מה שעליו לעשות על-פי התורה.

לפיכך, כאשר בית-דין כופה על יהודי לעשות משהו, אין זה מתוך מגמה ליצור אצלן רצון, שדח אלא מתוך הרצון לשחרר אותו מן הייפכה ששיתקה את רצונו, ובכך לאפשר לו לבטא את האני האמיתי שלו.

בנסיבות אלו, האמירה "רוצה אני" היא הצהרה אמיתית.

ובמונחים בני-זמננו:

המצב המודע של היהודי יכול להיות מושפע מגורמים חיצוניים עד כדי כך שהוא ייצור מצבי נפש, ואפילו התנהגויות, המנוגדים לתת-מודע שלו, שהוא הטבע המהותי של היהודי.

כאשר מסולקים הלחצים החיצוניים, אין זה שינוי או טרנספורמציה של טבעו המהותי, אלא להיפך: זהו אישור-מחדש של אופיו הטבעי והאמיתי...

(מכתב מכ"א בסיוון תשכ"ה, תרגום מאנגלית, 'היכל מנחם' ע' סג ואילך)

כולם היו בהר סיני

מאשר אני קבלת מכתבו (בלי הוראת זמן). ובוודאי קרא בחומר המתפרסם בנוגע למצוות הדלקת הנרות, שהצעתי היא שילדות ידליקו לפני האם, כדי שתוכל לעזור ולפקח עליהן בשעת הדלקתן.

ועיקר מכתבי להביע צערי אשר בסיום מכתבו רוצה לחלק בין המקיימים המצווה בפנימיות הרצון ולא רק בדרך חיקוי כמו הבל כו'.

ותמהני על דבריו, שהרי המדובר הוא בבני-ישראל שכולם היו במעמד הר-סיני, ולכל אחד ואחת במיוחד נאמר אנוכי הוי' אלוקיך, וחי' לומר שמקיים מצווה לא בפנימיות הרצון. ואדרבה, פנימיות הרצון בשלימות אצל כל אחד ואחת מישראל, והשינוי הוא רק בנוגע לחיצוניות הרצון, ועד כדי-כך שעל-פי זה נפסקה הלכה למעשה (רמב"ם הל' גירושין ספ"ב), דאפילו המקיים מצווה על-ידי שכוּפין אותו עד שיאמר רוצה אני, אומרת

בזה התורה שזהו רצונו האמיתי. על אחת כמה וכמה בנידון-דין שאין כאן כפייה כלל וכלל. ומפורש גם בדברי חכמינו ז"ל: אני ישנה - בגלותא - ולבי ער - להקב"ה ולתורתו ולמצותיו.

(אגרות קודש ח"ל ע' לג)

פרשת

טוב להודות לה'

אם על תודה וקריבנו (צו ז, יב)

אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים, וחולכי מדברות, וחבושי בית האסורים, וחולה שנתרפא, שהם צריכין להודות, שכתוב בהן יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם (רש"י)

לקט נרחב אודות חשיבות ההתבוננות בחלק הטוב שניתן לאדם מהשי"ת; הכרת תודה וההודיה על חסדי ה'

איש אשר ה' הזמין לו את ב"ג וברכם בילדים, יאמר שלא ראה טוב מימיו, ה"ה כפוי טובה

במענה על מכתבו . . . בו כותב מצבו עתה וכן אשר כל משך ימי חייו לא ראה טוב, ומבקש להזכירו וכן זוגתו וילידיהם שיחיו לברכה.

וכנראה שאינו מרגיש בהסתירה במכתבו עצמו.

כי איש אשר בורא עולם הזמין לו את ב"ג וברכם בילדים - שליט"א, יאמר שלא ראה טוב מימיו, הרי הוא כפוי טובה במדה מבהילה.

ובודאי לא יגעו ח"ו דברים אלו בברכות השי"ת שהשפיע להם עד עתה, אבל המשך ההשפעה וברכה זו וההוספה בהן - אין זה צריך להיות סיבה להמשיך להיות כפוי טובה.

והרי מאות ואלפים מבני אדם מתפללים כל יום ויום להתברך בפרי בטן, והיו נותנים את כל אשר להם בשביל בן יחיד או בת יחידה, ועדיין לא זכו לזה - יברכם השם יתברך במילוי משאלות לבכם לטובה בקרוב -

והוא אשר קבל ברכה זו, וכנראה מבלי תפלה יתירה על הדבר, אינו מכיר בהעושר והאושר אשר בזה וכופל במכתבו כהאמור לעיל! ועוד מסיים אשר אינו מאמין ח"ו שיעזרו לו מלמעלה, כי נגזר ח"ו שכל ימיו יהיו עניים ומרודים!

מובן שאין כוונתי לומר שהפרנסה צריכה להיות בצמצום או מצב הבריאות בחלישות וכו' -

אלא באתי לעורר, אשר אפשר זהו הטעם לחלישות הבריאות ולהעדר הרחבה בפרנסה, כיון שאיננו מכיר כלל בברכת השם יתברך בענין עוד יותר עיקרי מאשר שלימות בריאות והרחבת הפרנסה, והיא הברכה בבנים ובנות הולכים בדרך ד'. וכשאין מכירים בטוב הנראה והנגלה הנתן מלמעלה, ובפרט כאשר אי ההכרה היא באופן מבהיל כל כך עד שבא לביטויים החריפים שבמכתבו, מהו הפלא, אם מלמעלה אין ממשיכים ברכה בשאר הענינים?

תקותי ששורותי אלה המעטות בכמות תספיקנה להאיר עיניו לראות את המצב כמו שהוא,

וכשיתחיל לעבוד את השם יתברך מתוך שמחה אמיתית ופנימית, בודאי תתוסף ברכת השי"ת גם בהנוגע לבריאות ופרנסה, וכמובן מהכתוב בכמה מקומות ומהם בזהר ח"ב קפ"ד ב'.

(אג"ק ח"ב אגרת ד"צ)

בהתבוננות קלה רואים השגחה פרטית וחסד ה'

...לצערי הודיעוני ידיעות בלתי משמחות אודות מצב רוחו, ובודאי לדכוותי אך למותר להאריך על הפליאה הכי גדולה בזה, בהתבונן בפסק דין הרמב"ם סוף הלכות לולב אודות ענין השמחה בעבודת ה', ובצירוף הוראה זו לפסק דין הרמב"ם טור וש"ע או"ח סי' רל"א, אשר עבודת ה' היא בכל דרכיך, היינו כל משך העשרים וארבע שעות של היום, שמזה מובן הכרח השמחה בכל משך זמן זה, ובפרט על פי המבואר בכמה מקומות בתורת החסידות מאור שבתורה הענינים דבכל דרכיך דעהו, וגודל הענין דשמחה של מצוה (ראה ג"כ בזה תורה אור כ, ב).

ובהנוגע אליו בפרט, אפילו מנקודת המבט של נה"ב, אשר בודאי לא שכח לגמרי מצב בריאותו לפני שנים ושלוש שנה והפחד - ל"ע - שהי' אז, שאפילו בהתבוננות קלה יראה השגחה פרטית וחסד ה' בטוב הנראה והנגלה, והאומנם י"ל ח"ו וח"ו, אשר יד ה' תקצר, אלא שגם בהמשכת ברכת ה' למטה מעשרה טפחים וקבלתה, נחוץ הענין דשמחה, ולא רק שמחה במוח באופן שאינו שייך אל הפועל הרגש הלב, אלא שמחה אן פשט'לך [כלי אמתלאות], ואז מתקיים במילואו האמור בזהר הק' (חלק ב' קפד, ב) איהו - עולם התחתון והאדם בכללותו - קיימא בנהירו דאנפין מתתא, כדין הכי נהרין לי' מלעילא כו', חדוה דבר נש משיך לגבי' חדוה אחרא עילאה.

וכיהודא ועוד לקרא, הרי כל הרופאים מסכימים ששמחת האדם בפועל מוסיפה בריאות בגשמיות ובריאות ברוחניות, ויהי רצון אשר יוסיף בקביעות בלימוד התורה בכלל, וכמ"ש בקודי ה' ישרים משמחי לב, ובלימוד בתורת החסידות ביחוד ובהשפעה על הזולת בכגון דא, שכל זה יקל וירבה בהמשכת השמחה במעונו עד כדי כך שיוכל לברך שהשמחה במעונו ע"פ דין...

(אג"ק ח"ג אגרת ד'תנ)

כאשר מעריכים את הטובה שהשי"ת נותן, נמשכים הברכות מהשי"ת

במענה על מכתבו:

תוכנו מפליא אותי. הוא עצמו הרי כותב שאני בקשתי ממנו לכתוב לי ולהודיעני כאשר המצב ישתפר. הוא לא עשה כן, אלא המתין עד שמשוהו 'נתקע' לאחר השיפור. ורק אז הוא מודיע.

ידוע המבואר בספרים הקדושים, שכאשר רואים חסדים מהשם יתברך, יש להעריך אותם במלוא המידה ולהודות לו באופן המתאים, היינו שהתודה באה לידי ביטוי בהוספה בענינים של תורה ומצוות, שכאשר מעריכים את הטובה שהשי"ת נותן, זה ממשיך את הברכות מהשם יתברך, והשם יתברך עוד מוסיף בזה, אך אם כשמגיעה הטובה, מקבלים זאת כדבר מובן מאליו ולפעמים אפילו כהמצאה אישית שהוא פעל בחכמתו וכדומה, הרי לא זו בלבד שאין זה מביא להוספה בתורה ומצוות אלא לפעמים אף להיפך, כי מרגישים בטחון בעצמם, ואם כן, אין זה פלא אם אחר כך המצב 'נתקע'.

מובן, שזה שבקשתי ממנו להודיעני על השיפור, הכוונה בכך היתה לעוררו להתבונן כיצד השם יתברך מתנהג עמו וברחמים, ועל ידי זה תתחזק עוד יותר הטובה.

והשי"ת יעזור לו שלפחות מכאן ולהבא יעשה כאמור לעיל...

(תרגום מאגרות קודש חט"ו עמ' כג)

להאיר את המצב כמו שהוא

במענה על מכתבו... בו כותב אודות מצב הבריאות, שלו ושל זוגתו תחי' וגם אודות פרנסה.

מפליא אותי סגנון מכתבו, שלאחר שראה כמו עיניו את חסדיו הגלויים של השי"ת ואת הניסים שלו כאשר ניצל מהמחנות וכו', כעת בהמצאו במקום שהסכנה - ר"ל - כלל איננה, נשאר הוא בשאלה - "מאיין יבא עזרי"? ושוכח שמיד אחר כך הרי כתוב "עזרי מעם ה'".

מובן מאליו שאין כוונתי בזה לומר מוסר, והרי ידוע גם מאמר רז"ל "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו" ו"הוי דן את כל האדם לכף זכות", רצוני רק להאיר את המצב כפי שהוא, ואז יראה עד כמה עליו להיות חזק בבטחון בבורא עולם ומנהיגו, וככל שהבטחון יהי' חזק יותר, כך יראה מהר יותר הוספה בברכות מהשם יתברך.

וזה עוד יותר נוגע במצבו, שאפילו בחיפוש עבודה או ענין אחר של פרנסה, הזולת חש עד כמה הוא עצמו בטוח שיקבל את העבודה ואת הריוח וזה משפיע על הזולת למלא את דרישתו, וכפי שרואים זאת במוחש.

מובן מאליו שיש לעשות גם בדרך הטבע, אבל האמור לעיל נכלל גם בטבע, מובן גם שיש להוסיף בעניני מצוות, שזהו הצינור והאמצעי להגדיל את הברכות מהשם יתברך במה שנחוק.

(תרגום מאגרות קודש חט"ו עמ' רכו-רכז)

ראשית-כל יש להודות לה', ורק אחר כך להתלונן

קבלתי מכתבה . . בו כותבת על המצב בעסק, ובריאות בעלה שי'. ולפי בקשתה אזכיר אתכם על הציון הק' של חמי כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, להטבה באמור.

אבל מפליא אותי, שלאחר שדברה אתי כמה פעמים בהתמרמרות אודות שידוך לבתה תי' והביטה על זה ב"פסימיות", הנה כעת, כאשר השי"ת הראה לכם נסים והיא [הבת] עשתה שידוך טוב, אינה מזכירה אפילו מילה על כך, מבלי הבט על כך שזהו אושר לכל החיים לבתה ובמילא גם אושר לה ולבעלה שיחיו, וכשרואים חסדים מהשי"ת שכלל לא שיערו אודותם, הרי ראשית-כל יש להודות להשם יתברך על זה מעומק הלב, ורק אחר כך להתלונן על הדברים הללו, שהם לעת-עתה לא כרצוי.

מובן מעצמו, שאין כוונתי לומר בזה שהעסק צריך ללכת באיטיות ח"ו, וכדומה, כי השם יתברך רוצה לתת ליהודי את כל המצטרך לו ולא להמיר אחד בשני, אבל אחרי כל זה אין להתעלם ממה שהשי"ת עושה עם יהודי, וכאשר מודים לו על הנסים שהראה עד עתה, שהתודה באה לידי ביטוי בעניני תורה ומצוות, הרי זה עצמו מזרו בואן של עוד ברכות מהשם יתברך.

והשם יתברך יעזור לה שתבשר בשורות טובות מעצמה, מבעלה ומכל אשר להם.

(תרגום מאגרות קודש ח"ח עמ' קי)

מי שיש לו להוצאה היומית ודואג למחר הרי זה מקטני אמנה

במענה למכתבו מיו"ד מנחם אב, הנני מתפלא עליו שכותב שההבדל בין שנה שעברה לשנה זו היא "חוץ מדרך הטבע", ולפי סגנון המכתב אינו מתכוין בצד הטוב.

לפי דעתי, אם יזכר בנוגע לכריאות ויקח בחשבון שזוגתו תחי' בהריון בשעה טובה ומוצלחת, הרי זה דבר ברור שזה חוץ מדרכי הטבע ת"ל אך בצד הטוב.

ומה שלזמן קצר נפחת בסכומים שמונחים בבנק על החשבון, הרי אין זה חסרון בעינינו בפועל, שלא לדבר בעיני בני חיי ומזוני.

וידוע מאמר רו"ל (סוטה מח:) שמי שיש לו עבור ההוצאה היומית ודואג למחר הרי זה מקטני אמנה, וכאשר ב"ה מסודרים במזומן לא רק על היום אלא גם על החודש, ומי כלל מדבר על עוד כמה שנים, אלא שדואגים מה יהי' בעוד יותר שנים, וכשהפקדון בבנק נעשה קטן יותר, גדלה הדאגה לעוד יותר שנים, ושוכחים בשעת מעשה - שאין לזה ערך ואין זה מסוג הטבת מצב הבריאות ומילוי משאלות לבכם לטוב, הרי זה העלם והסתר גדול ביותר ("גאר א געוואלדיקער").

מובן מעצמו, שאין כוונתי כאן לאמירת מוסר, רק חבל ומצער הדבר כאשר יהודי שיש לו במה להיות בשמחה לא רק בענינים רוחניים אלא גם בענינים גשמיים, היינו שהשמחה היא אז לא רק מהנשמה אלא גם מהגוף, הן מנפש האלקית והן מנפש הבהמית - ותמורת זה הרי הוא מודאג ומצטער מה יעשה הזן ומפרנס לכל בחדס וברחמים בעוד כמה שנים בקשר לפרנסתו ופרנסת בני ביתו.

כיון שאנו כבר נמצאים בימים השמחים, ועל פי לשון הזהר (יתרו עח, ע"ב) שמעשירי באב עשו אתאבד ולא אשתכח [=אובד ולא נמצא], כך ילכו לאיבוד ולא ימצאו גם כל ההעלמות והפיתויים הבאים מצד עשו, שאז יקוים בכל לבבך, בלבב שלם, בשתי ב', עבדו את ה' בשמחה.

(תרגום מאגרות קודש ח"ט עמ' רמב ואילך)

לימוד בחברותא

לְכָל בְּנֵי אֶהְרֵן תְּהִיָּה אִישׁ בְּאָחִיו (צו.ה.ט)

וסמך ליה 'זואת תורת' לומר ששנים שעוסקים בתורה נעשו כאחים (בעל הטורים)

חשיבות הלימוד בחברותא; עצות והדרכות על הצורך והדרך לרכוש חבר ללימודים

עצה לחלישות בלימוד - חברותא

במענה למכתבו בו כותב אודות חלישות הלימוד ואשר הזמן מתבזבז.

אחת העצות היא ללמוד בחברותא לכל הפחות עם עוד אחד, שמעבר לכך שתורה נקנית בדבוק חברים, הרי זה עצמו שמתדברים להפגש עם עוד מישהו, זה מחייב יותר ובתוספת חוזק. ומטעם זה מובן שגם אם לא תמיד מדובר באותו אחד, ועל אחת כמה וכמה לא אותם כמה, אבל גם אם הם מתחלפים על כל פנים, זה עדיף מאשר לבד, ללא זה. ואין לך דבר העומד בפני הרצון...

(תרגום מאגרות קודש ח"י עמ' קיט)

נחוצו לבזבז כחות ובלבד לרכוש חבר

הנה עד כמה שנחוצו ונכון ללמוד תורת החסידות עם אחד בתור רב, הנה נחוצו ועוד יותר למצוא אחדים ועכ"פ אחד שיוכל להסתדר עמך בלימוד בתור חבר, ועל כל פנים תלמיד חבר, וכדיוק חכמנו ז"ל במשנה, עשה לך רב וקנה לך חבר, היינו שלרכוש חבר צריך להיות על דרך קני' שבא על ידי בזבז ממון, וכן נחוצו לבזבז כחות ובלבד לרכוש חבר.

בהזדמנות אפנה גם להרב... אבל ביחד עם זה הנה נכון במאד מאד שימצא חבר ע"ד הנ"ל, ואז תתרבה ההצלחה בלימודו.

(אגרות קודש ח"י, ג, עמ' טז)

אפילו אחד העוסק בתורה עליו נאמר אליך וברכתך

במענה על מכתבו מ"ג סיון, בו כותב שלומד בישיבה ובשיעור מבלי עזרת מורה, ושואל באיזה אופן, דרך ושיטה, יאחז בלימוד תורתנו הק', אם ירבה למיגרס או לעיונא, ואם ללמוד בחברותא או לעצמו...

(ב) כבר ידוע דבר משנה שמהארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם הוא דבוק חברים, ולכן נכון לסדר שיהי' לו לימוד בחברותא אף שפשוט שאין להבטל ח"ו מתלמוד תורה, גם אם אין חבר, וכבר אמרו רז"ל שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה עליו נאמר אבוא אליך וברכתך (אבות ג' ו'), ראה ג"כ אגרת הקדש לרבנו הזקן בעל התניא - פוסק בנסתר דתורה - והשולחן ערוך - פוסק בנגלה דתורה, סימן כ"ג.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים ולבשו"ט בכל הנ"ל.

(אגרות קודש חי"א עמ' קעב)

איך ירוצו אחריו להיות אתך בחברותא

..ובנוגע לפועל, גם במקרה שלך נוסף לזה שבגילך העיקר אינו החבר אלא ההתמדה והשקידה שלך, ואז לא תצטרך לחפש חבר, אלא החברים ירוצו אחריו להיות אתך בחברותא, וגם אם זה צריך לקחת זמן עד שתגיע למצב זה, וזה [אכן] לא נוח וקשה ללמוד ללא חבר, אבל מוכרחים לעשות זאת במרץ ובבטחון שזה לזמן קצר יחסית..

(תרגום מאגרות קודש חי"ג עמ' רח)

עצה לחוסר סבלנות בלימוד - חברותא

כותב אשר רצונו הפנימי להמשיך בלימוד בתורה אבל לעת עתה אין מוצא בעצמו די סבלנות והתמדה למלאות רצונו זה.

והנה העצה היעוצה בזה היא... להשתדל ככל האפשרי שיהי' הלימוד בצוותא עם עוד מי, כי מלבד שדיבוק חברים היא אחת המעלות בהם התורה נקנית, רואים במוחש שעי"ז הקביעות מתקיימת יותר כיון שמתביישים בפני החברים לשיעור וגם אין מקום לאמתלא כל כך..

(ממכתב ה' טבת תשי"ז)

חברותא – חיות בלימוד

...ומ"ש במכתבו שמרגיש בעצמו שנופל ח"ו בערך המצב הקודם שלו וכו', הנה נודע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע (בשם אביו אדנ"ע) טובה פעולה אחת מאלף אנחות, ומבלי להכנס בעצם הדבר אם אמת הוא או שזהו רק דמיון אצלו ומעצת ה'קלוגינקער' [-היצר הרע] כדי להחלישו מעבודתו, הנה אינני רואה תועלת בהאנחות שלו, ותמורת זה יוסיף אומץ בעבודתו בשדה החינוך הכשר, זהו בנוגע להשפעתו על הזולת, והשנית יוסיף אומץ בלימוד החסידות, היינו פשוט ללמוד חסידות לעתים תכופות מתוך חמימות וחיות.

ואם קשה לפעול בעצמו חיות ("לעבעדיקייט"), בלימודו בודד, הרי בטח יוכל למצוא עתה במחננו חברותא בזה ויגעת ומצאת תאמין, ובפרט שיש בכאו"א מאתנו סיועו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שמסר נפשו על הפצת לימוד החסידות בכל המדינות ובכל המקומות ובכל הסוגי אנשים.

(אגרות קודש ח"ה ע' רלה)

הדרת המחשבות הזרות

לא יחשב לו פגול יהיה

התפלה היא במקום הקרבן, ולכן לא יערב בה מחשבה אחרת, כמו מחשבה שפוסלת בקדשים (צו ו, יח. שלחן ערוך) סיבת הופעת המחשבות הזרות, היסח הדעת מהן והעסק באותיות התורה בתוספת עצות נוספות

תשובת המשקל

במה שכותב שנבוך הוא בענין מחשבות והרהורים המבלבלים אותו בעת תפלתו. הנה ע"פ המבואר בספרים ובפרט בספרי חסידות ומוסר, ברובא באים מחשבות אלו מפעולות בלתי רצויות בעבר, ולכן ביחד עם העצה היעוצה למחשבות המבלבלות, שזוהי היסח הדעת מהן ע"י תקיעת המחשבה בעניני תורה ומצות וטהרה בכלל (וזה שולל גם כן ענין המלחמה במחשבות המבלבלות ע"י הוכחה לעצמו איך שבלתי רצוי ומגונה, כי לא זה הענין דהיסח הדעת כמובן), הנה ביחד עם זה צריך לאבד הרושם הבלתי רצוי שבעבר,

שנוסף על הענין דחרטה גמורה על העבר וקבלה טובה על להבא, צריך להיות גם כן ענין המשקל וריחוק באותו השטח בו היתה הפעולה הבלתי רצויה והמגונה, ולדוגמא באם היה חסר בועשה טוב או ענין היפך דסור מרע במצוה פלונית יש להוסיף הידור בזה מכאן ולהבא, ואם היה מכשולים האמורים במצוה שעתה אינה שייכת אל הנכשל, יש להשפיע על אלו שעדיין שייכים לזה, שהם יוסיפו הידור בקיום מצוה מסוימה זו, וכיון שכל ישראל ערבים זה בזה, הנה זוהי תשובה ועוקרת הרושם דהענין בלתי רצוי.

בכלל בכדי שתהיה התפלה מקובלת יותר, נכון להפריש איזה פרוטה לצדקה לפני התפלה בכל יום חול, וישתדל שתהיה התפלה בטהרת הגוף ע"י טבילה במקוה לעת הצורך ולהתפלל במקום שהצבור מתפללים, ששם האויר מזוכך יותר.

(אגרות קודש חט"ו מכתב ה'תז)

לא להשאיר מקום ריק!

במענה על מכתבו, בו כותב ע"ד ענין המחשבות המבלבלות אותו כו', הנה יסיח דעתו מזה לגמרי ויהי' מן המוכן אצלו בעל פה אותיות התורה ובטח יודע ג"כ בע"פ פרקים בתניא ומאמרי חסידות,

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בשם כמה מנשיאנו, אשר כשהתאוננו לפניהם על עניני מחשבות זרות, ענו: "במקום ריקן נכנסים (זרים)" ("אין א פוסטקע קריכט"). ובמילא כשהמוח ממולא מאותיות התורה והתפלה וכאשר יודעים אותם בע"פ הרי גם בזה הזמן שאין חוזרים עליהם בפועל ממש, הרי הם חקוקים במוחו וכדאי' בלקו"ת ד"ה והדרת פני זקן, ובמילא כשאין זה מקום ריקן ('פוסטקע') - נכנסים פחות ("קריכט מען ווייניקער"), ואם לפעמים גם הן, הרי בנקל לגרשם.

(אגרות קודש ח"ה עמ' קע)

להרבות באותיות התורה ואותיות התפלה

לענין מחשבות זרות, צריך להרבות באותיות התורה ואותיות התפלה. ושיהי' גם כן חקוק במוח זכרונו איזה פרקים תניא ואיזה פרקים משניות, שזה מגין אפי' בשעה שאין חוזרים אותם ואפילו במחשבה. וכמובן בלקוטי תורה סוף פ' קדושים, ובמילא מהנכון שילמוד בע"פ גם את דרוש הנ"ל והדרת פני זקן.

כיון שלעתים תכופות מחשבות הנ"ל מבלבלות דוקא בעת התפלה ובעת הלמוד, לכן טוב שבעת התפלה ובעת הלימוד יהי' הסידור או הספר שלומד [פתוח] לפניו באותו מקום שעומד. וכשירגיש שמחשבותיו מתפזרות הרי יעיין תיכף בהסידור והספר - שאותיות הכתב יחזיקוהו.

(אגרות קודש ח"ה עמ' רנט)

...ובמ"ש בענין המחשבות המבלבלות אותו, הנה עצה היעוצה מאת נשיאינו הוא, שיהי' קבועים במוחו אותיות התורה שיוכל ללמדם בע"פ, אם בנגלה דתורה וחסידות ובטח יודע גם כן איזה פרקים משניות ותניא בע"פ, וזה יגרש את המחשבות שאינם צריכות להיות.

(אגרות קודש ח"ה ע' רלה)

במענה למכתב בו אתה כותב אודות בלבול המחשבות.

עליך לדבר על כך עם המשפיע שלך לחסידות, ובעת התפילה תתפלל מתוך הסידור ולא בעל פה, וגם את רוב הלימוד - מלבד מה שלומדים על פה - תלמד מתוך הספר או הקונטרס, וכשמביטים פנימה, האותיות מאירות, והשי"ת יעזור לך ללמוד בשקידה ובהתמדה, ולהצליח במסיבות שבת שאתה מנהל, ובכלל בהשפעה טובה על החברים שלך שיחיו.

(אגרות קודש ח"א ע' קכח, תרגום)

שמירת קדושת הברית והלשון ממעט המחשבות זרות

במענה על מכתבו בו כותב אודות סדר לימודו ומסיים אשר מחשבות זרות מבלבלות לו מהגייעה בעבודת התפלה, וכבר ידועים הענינים בזה אשר שמירת קדושת הברית והלשון ממעט המחשבות זרות כן צריך שיהי' הספר או הסידור פתוח לפניו שהאותיות מאירות ומגרשים מחשבות שאינם מענינם.

וע"פ המבואר בלקו"ת ס"פ קדושים הנה כשיש אותיות דתורה בכלל ובפרט אותיות דפנימיות התורה חקוקים במוחו הרי זה ממעט לאט לאט אותיות המחשבה שמנגדים לזה והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל.

(אגרות קודש ח"ט עמ' רנ)

דיחוי מחשבה בלתי רצויה - על ידי מחשבה רצויה

העצה העיקרית היא שבכל עת שמרגישים במחשבה זרה [וידוע הדיוק בזה, שלא דוקא מחשבה אסורה או אפילו בטלה, כי אם אפילו מחשבה זרה בערך למעמדו ומצבו], יסלקה וידחנה על ידי מחשבה טובה, שהרי המחשבה משוטטת תמיד, ודיחוי מחשבה בלתי רצויה הוא על ידי מחשבה רצויה ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

(אגרות קודש ח"ג עמ' קה)

...איך להדוף מחשבות בלתי רצויות.

בכלל העצה בזה, ע"י היסח הדעת [ולא על ידי מלחמה עם המחשבה, שזהו דורש עיון בה שזהו היפך של היסח הדעת], אלא כיון שהמחשבה משוטטת תמיד, היסח הדעת הוא

ע"י שמעסיקים המחשבה בענין שונה לגמרי ומה טוב בענין של תורה ומצוה, ואם מעט אור דוחה הרבה חושך על אחת כמה וכמה הרבה אור.

(אגרות קודש ח"ח ס"ע תקמג ואילך)

ובמ"ש אודות מחשבות המבלבלות - ידוע עצה היעוצה בזה לכל לראש, לברוק את התפילין שלו שתהיינה כשרות כדין, ועוד להסיח דעתו מכל מחשבות אודותם כותב, והיסח הדעת הוא לא מלחמה עם המחשבות, כי אם להניע את המחשבה ולהעתיקה לענינים אחרים, ומה טוב בעניני תורה, אשר אם מעט אור דוחה הרבה חושך עאכו"כ הרבה אור.

(אגרות קודש ח"ט מכתב ז'ער)

הגדרה עצמית והחלטה חזקה

מה שכותב שמחשבות זרות מבלבלות אותו בשעת התפלה הנה ידוע שמחשבות זרות בעת התפלה באים בסיבת דברים בטלים ומחשבות בטלות קודם התפלה וככל אשר יגדיר את עצמו בזה ימעטו המחשבות זרות בעת התפלה ויתפלל מתוך הסידור וכן יאמר קודם התפלה ולאחרי' איזה פרקי תהלים ויתן פרוטה לצדקה קודם התפלה.

(אגרות קודש ח"ח עמ' א)

במענה למכתבו ... מהי העצה למחשבות המבלבלות ומחשבות בלתי רצויות. לכל לראש צריך להיות בקי בעל פה כמה ענינים בתורה ולחזור עליהם, גם בזמנים הפנוים מסדרי הישיבה. ומובן שזהו נוסף על העיקר החלטה חזקה שתיכף שמרגיש שמחשבתו עסוקה בענין בלתי רצוי יפסיקה.

(אגרות קודש ח"ח, אגרת ו'תשי')

התכוננות בעניני אהבת ישראל

...ומה שכותב אודות המחשבות זרות, הרי העצה לזה להזהר מדברים בטלים וללמוד ולהתפלל מתוך הספר ומובן שצריך להזהר בטבילת עזרא, ומהנכון היה שנוסף על הנ"ל שיתבונן בהענינים דאהבת ישראל שעל ידי זה הי' סרה ממנו העצבות, ובודאי למד בעיון בתניא קדישא פרק ל"ב ומצות אהבת ישראל בספר המצות להצמח צדק.

(אגרות קודש ח"י עמ' מב)

פרשת

שמיני

כשר למהדרין

אך את זה לא תאכלו (שמיני י"א, ד)

החשיבות שבשמירת הכשרות בהידור והשפעתה על נפש האדם, סגולותיה והעבודה הרוחנית הנלמדת ממנה.

הידור במאכל - הידור בנפש הילד

במענה למכתבו בו כותב אודות מצב בריאות ילדיו שי, ומסיים בשאלה כיצד לנהוג בנוגע למאכל שאינו מהודר, כאשר מאכל זה יוסיף בתאבונם של הילדים.

בכללות העניין, הנה ההידור במאכלים (כמבואר בריבוי מקומות) אינו נוגע רק לשמירת המצוות, כי מכיון שכל מאכל נעשה דם ובשר מהגוף, המחברו עם הנשמה, אזי הכשרות והעדינות של המאכלים משפיעים על האופי והמדות הטובות של מי שאוכלם, ולכן, כל תוספת בהידור, בעדינותו ונקיונו של המאכל, יש בה גם תוספת בתכונות ועדינות אופי מדות האדם.

ואם הדברים אמורים בנוגע לאנשים מבוגרים, אזי כל שכן אצל ילדים, שהתכונות שלהם עדיין בתחילת התהוותם, ולכן חשוב ביותר מהו הכיוון אליו מוליכים אותם.

לפי הנ"ל, דעתי היא, שהיות ששאלתך אינה בנוגע לדבר מאכל שכל בריאותם תלוי בו, ח"ו, אלא שמדובר על מאכל שיוסיף להם טעם וחזק, אזי אין להחסיר בהידור המאכלים למטרה זו. ובודאי ניתן למצוא רעיונות ודרכים כיצד לחזק את התיאבון, ולחזק את בריאות הילדים, לא "על חשבון" הכשרות וההידור...

(תרגום מאגרות קודש ח"י"ח עמ' קט)

גוף הישראלי אינו יכול לסבול מאכל שאינו כשר

במענה על מכתבו, הנה במה שכותב אודות המצב במשפחתו ובפרט בנוגע לכשרות, הנה ידוע שלכל לראש צריכה להיות 'קריאה בשלום', היינו הליכה בדרכי נועם ולברר לפנייהם שהתורה ומצות בכלל הן טובת האדם הן בנוגע לנשמה והן בנוגע לגוף הן בנוגע בעוה"ז והן בעולם הבא, ובפרט בכשרות האכילה ושתי' שכלשון רבנו הזקן בתניא קדישא "נעשה דם ובשר כבשרו", הנה מאכלות בלתי כשרות אין הגוף הישראלי יכול לסובלם, ואף שלפעמים מאריך הזמן עד שנראה תוצאות לא טובות ח"ו, הרי מובן שאנשים נורמלים ובשכל בריא לא יעשו שום דבר שיקלקל בריאות גופו באופן קשה אף אם יתגלה הקלקול רק לאחר כמה שנים.

וכשיוסיף שאין הענין כדי להפחיד עליו אלא מצד אהבת ישראל בכלל ואהבת קרוב ובן בפרט מוכרח לשמור את הקרובים מכל נזק ח"ו, הרי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. ויה"ר מהשי"ת שיהי' זה בנקל ובהקדם.

(אגרות קודש ח"ט ע' רעח)

חלב עכו"ם מעורר ספיקות באמונה

במ"ש אודות האברך... הנה מה שאמרתי לו בהנוגע לחלב עכו"ם, הוא ע"פ סיפור הידוע מכ"ק מו"ח אדמור (וכמדומה גם נדפס), שחלב עכו"ם מעורר ספיקות באמונה, ואלו הדברים שאמרתי לו. ושאם בכל הזמנים הי' צריך להזהר מהנ"ל, כמובן ופשוט, על אחת כמה וכמה הנוער דארצות הברית, ובפרט באלו הלומדים במוסדות ששם תערובות טו"ר, ו"לאום מלאום יאמץ", וד"ל.

(אגרות קודש חט"ז עמ' רמג)

כשרות כטיפול בשינה ותרדמת

ובמ"ש אודות בנס... שליט"א, איך ששינתו קלה ביותר ומתעורר כמעט כל לילה וכו'. יש מקום לומר שחסר לו מה במזונו, וכשימלאו החסר בודאי יתחזקו העצבים (ניערווען שלו) לישן במנוחה יותר. אלא שצריך לבדוק גם המזווה בחדרו בו ישן, וכן לדקדק בכשרות המאכלים ומשקים אשר נותנים לו, שעל ידי כל זה ילך מצבו הלוך וטוב.

(אגרות קודש חי"ז ע' רמה)

בנוגע להאברך... שי' -

עליו לדייק בכשרות האכילה ושתייה, ובהנחת תפלין (בדוקות).

(ממכתב י"ד כסלו תש"מ, לקוטי שיחות חל"ו ע' 299)

כשרות המוח והלב

כיון שכותב במכתבו תפקידו לפקח על הכשרות ב... רצוני לקוות, שלא רק עושה את זה ככל הדרוש, אלא ככל יכלתו מכניס לתפקידו גם ההשגחה על הכשרות דמוח ולב של העולים, ולא רק על כשרות המאכלים.

כוונתי בהנוגע להנהגה כללית של המקומות בהם נמצאים העולים, בית הכנסת וכו' וענינים של חינוך שם, קישור עם היראים לדבר ה' בסביבות מקומות אלו, ובודאי שלהנמצא בהמקום - עוד כמה דרכים לפעול בכיוון האמור, והרי גם זה ישמש צבור וכלי לתוספת בברכות ה', יתברך בהמצטרך לו.

(אגרות קודש חי"ח ע' קלו)

יהי רצון אשר ימלא השי"ת משאלות לבבו לטובה ולהצליח בחיזוק הכשרות במחננו הט' ובכל מקום שידו מגעת, ולהשפיע גם על אחרים בזה.

ובפרט על פי המבואר בכמה מקומות, אשר מהטעמים בכשרות המאכלים הוא, שמאכל בלתי כשר מטמטם הלב והמוח וכו' שמזה מובן שחיזוק בענין הכשרות הרי נוגע הוא לכל התורה ומצוותי וק"ל.

ומענין לענין באותו ענין, מכשרות מאכלי הגוף לכשרות מאכלי הנפש, דיעות הטובות והפכס, היינו אשר מוחין שבראש יהיו ממולאים מחב"ד שבתורה, חכמת ה' ובינתו וכו' להוליד מהם מדות טובות בלב, שבזה תלוי' הנהגת האדם לימוד התורה וקיום מצותי ועד לקיום מ"ש "בכל דרכיך דעהו".

(אגרות קודש חכ"ד ע' פא)

השגחה על כל פרט ופרט

זאת השלך

רבי יוחנן כי הוה חזי שקלך אמר: 'משפטיך תהום רבה' - ומשפטיך אף בתהום רבה, שזימנת שקלך לשפוט ולעשות נקמתך כדגת הים להמית המזומנים למות (שמיני יא, ז, הלך סג, א, וברש"י)

מכתבי קודש אודות עניין השגחה פרטית על כל מאורע, ושכל מצב יש לנצלו לעבודת השי"ת

השגחה על כל פרט ופרט בנבוא ובחיי

רצוני להבליט נקודה אחת שנתפרסמה ונתבארה באר היטב בתורת החסידות, אבל בהתבוננות גם קלה נמצאת היא בדיבור ראשון של עשרת הדברות במעמד הר סיני, והוא ענין השגחה פרטית שהדגישה הבעש"ט כמה פעמים ובכמה אופנים, ואחריו תלמידיו ותלמידי תלמידיו, ובתורת חסידות חב"ד ביחוד, היינו:

אשר השגחה פרטית היא כפשוטה, השגחה על כל פרט ופרט מהנבואים ועל כל פרט ופרט בימי חייהם.

ודלא כדעת כמה מחוקרי ישראל וגדוליו, ובפרט בימי הבינים, אשר מדת השגחה תלוי ברמת המושגח והתפתחותו, שלכן השגחה פרטית במוכן הנ"ל היא רק באותם שהם בעלי שכל וכו' וכו'.

ובדבור הראשון הוא: "אנכי ה"א אשר הוצאתיך מארץ מצרים", אלקיך בל' יחיד, וכמוכן בדרשות חז"ל² שהדיוק בזה הוא שכל אחד ואחת שעמדו בהר סיני מכוון בזה בפרט, ולכל אחד ואחד נאמר 'הצאתיך בל' יחיד, מדבר בעדו וליחיד, אף שביניהם אנשים ונשים וטף וערב רב, בעלי רמות שכליות שונות ומהם גם פשוטים ביותר.

(אגרות קודש ח"א ע' קמג-ד)

(1) שמות כ, ב.

(2) יל"ש יתרו עה"פ.

ידוע תורת הבעש"ט, שהוא יסוד תורתנו הק', אשר כל הענינים שבעולם הם בהשגחה פרטית ממנו ית', אשר הוא המשגיח על כל אחד מבני ישראל לא רק בכללות אלא גם בכל הפרטים ופרטי פרטים שבחיי היום יומיים, ובמילא על כל אחד ואומר הכתוב 3 "ד' לי לא אירא".

ואף שלפעמים מסיחים דעת מזה - הרי אין זה אלא עצת היצר, שרוצה להפריד ח"ו את ישראל מאבינו שבשמים ע"י טענות של שטות, וכמרז"ל בזה⁴. כי הרי האמת הוא כנ"ל אשר כל אחד ואחת מישראל בנים הם לאבינו שבשמים ואי אפשר להפריד בין אב לבן ובת.

היוצא מזה שאין כל מקום לפחד ח"ו כלל, כיון ש"ה' צלך על יד ימינך"⁵, והוא ית' שומר ומשגיח על כל אחד ואחד מאתנו. ותקותי ששורותי אלה המעטים בכמות יספיקו שיהיו חזקים בבטחונם בהשי"ת בחיי היום יומיים ובבטחה ובשמחה יתעסקו בעניניהם.

(אג"ק ח"ט אגרת ב'תרנו)

לאחר שראו השגחה פרטית יש ספק אם השי"ת הוא עצם הטוב?!

נצטערתי לשמוע אשר מצב בריאותו אינו כדבעי, והעיקר אשר יש אצלו איזה נפילת רוח, ולפלא עליו ובכלל על כאו"א מדורנו זה ששמרם השי"ת ונשאר אודים מוצלים מאש, אשר לאחר שראו השגחה הפרטית הלזו בעיני בשר עוד יש ספק אצלם (ואף כי לא ח"ו בכח האמונה בדרך מקיף, אלא בהנוגע להרגש הלב) אם כן הוא אשר השי"ת שהוא עצם הטוב ומטבע הטוב להיטיב מסדר את חיי האדם לפרטיו ופרטי פרטיו.

כי אם היתה אמונה זו והבנה זו חודרת גם להרגש של האדם - הרי בודאי שהי' שמח בחלקו, ובמילא היתה גם בריאותו כדבעי, והי' מוסיף אומץ בעבודתו במילוי שליחותו של האדם העליון בעלמא דיין.

(אגרות קודש ח"ט אגרת ב'תצב)

התבוננות בהשגחה מחזקת הבטחון ומנוחת הנפש

בעתו קבלתי הפדיון נפש עבורה ע"י... בו הוא כתב לי שהיא סובלת מפחד מסוים :

(3) תהילים קיח, ו.

(4) ראה מד"ר קהלת ד, ג.

(5) תהילים קכא, ה.

רצוני בזה להדגיש שוב, שכל יהודי הן אשה והן איש צריכים להיות חזקים בבטחון בקדוש ברוך הוא, וכיון שכל יהודי מאמין באמונה שלימה שהקדוש ברוך הינו שליט העולם, כך הוא ברוך הוא הינו גם שליט על החיים של כל יהודי יחיד, הן איש והן אשה, ומכיון שבטוח שהשם יתברך הוא טוב, ודאי שהוא ינהיג לטובה, וכאשר נמצאים תחת השגחתו – השגחה פרטית – של השם יתברך, אין ממה להבהל, וכפי שדוד המלך אומר בתהלים⁶ "לא אירא רע כי אתה עמדי", וה'אתה עמדי' הוא אצל כל יהודי.

(תרגום מאגרות קודש ח"ה ע' רמב)

במה שכותבת אודות העצבים שלה שנעשית רגישה ביותר וכו', ומהנכון הי' שתקרא וגם תלמוד במקומות המתאימים על דבר הענין דהשגחה פרטית על פי תורת הבעש"ט והחסידות (אשר נקודות מזה נמצא באגרת הקדש לרבנו הזקן סימן כ"ה), ויהיה ענין זה חקוק בזכרונה ע"י שתלמוד אותו כמה פעמים, שבקל תזכור על הענין וגם בפרטיו, ויפעול בזה גם על הנהגה בפועל, שכמובן השגחה פרטית שולל ענין הכעס ואפילו ענין ענין ההתרגזות [מלבד בעניני יראת שמים, כמבואר באגרת הקדש].

ולא נפלאת היא ולא רחוקה היא, כי מובן הענין די צרכו, ולא עוד אלא שבהתבוננות קלה רואים איך שזהו תוצאה ישירה מהאמונה הפשוטה אשר "לית' אתר פנוי מיני".

(אגרות קודש חט"ו אגרת ה'תקנט)

לאחרי הפסק הכי ארוך נעם לי לקבל מכתבו . . כתוב במנוחת נפש הרבה יותר מאשר מכתבו הקודם, ויהי רצון שמזה ילמוד גם על להבא, שבאם ידמה לו שאיזה ענין בחייו הוא לא כפי רצונו – בטוח יהי' בבורא עולם המשגיח על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית שיקוים בו מרז"ל הידוע⁷ "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", וסוף סוף יהי' גם בטוב הנראה והנגלה.

(אגרות קודש חט"ז עמ' פו)

ההשגחה העליונה מסוכבת להשפיע במקום בו נמצאים

כל הענינים הם בהשגחה פרטית, וכשנודע לאיש הישראלי שיש מקום שיוכל להשפיע, עצם העובדה מורה שצריך להשפיע שם, ובפרט בהאמור שבקשו אותו עד ז"ז, ז.א. שהשייכות בזה חזקה עד כדי כך שאפילו הזולת ובעל בחירה מרגישה... ואפילו אם אי אפשר לתת שם שיעורים תכופים וקבועים, בטח יש למצוא אופן של ביקור בתקופות ידועות פעם בשבועים ושלושה שבועות, וההרצאה אז תהי' מקפת וכללית באופן לתת חומר למחשבה

(6) תהילים כג, ד.

(7) תקו"ז תנ"ז (צא, סע"ב).

(8) ברכות ס, ב.

ועיון עד לזמן בקורו השני, והעיקר לתת מקום לעמוד אתו בקישור בכתב או ע"י ביקורים אצלו, ובמילא תהי' בידו האפשרית להשפיע עליהם בהעיקר מעשה בפועל.

(אגרות קודש ח"ח ע' לו-ז)

בודאי ידוע לו השקפתנו על ענינים כמו אלו, וע"פ תורת הבעש"ט (שבאמת, בנוגע לאיש הישראלי מוסכם ג"כ מחוקרי ישראל הקודמים לו), הרי כל פרט ופרט שבפרט מחיי האדם והדצ"ח בכלל, הוא בכיוון ולשם תכלית, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה באחד המאמרים שלו בדא"ח, "משלים הכוונה העליונה".

וע"פ עיקר מעיקרי יסודות אמונתנו שהיא הבחירה חפשית, הרי יש לכל ענין חלק הטוב שבו, עד שאפילו חשוכא - שעפ"י תורה היא חשך - אפשר להתהפך לנהורא ומרירו למיתקא. וכיון שאיקלע כת"ר לבית הרפואה... הרי עליו לנצל הזדמנות זו ולהשפיע על הנמצאים שם - בקירוב לבם לתורה וליהדות בכלל, ולחסידות הדרכותי' ומנהגי' בפרט.

וככל שימהר ויזדרז בזה - הרי תושלם שליחותו במקום זה, ובמילא יפטר והו' משם בבריאות ולשלום והצלחה, וזריזין - מקדימין. ובפרט כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שחסידים פקחים הם, ואינם דוחים למחר מה שאפשר לפעול היום. ויה"ר מהשי"ת שמכאן ולהבא ישלים כל עניניו בדרכים שיהיו אך טוב וחסד בטוב הנראה והנגלה. בברכה לרפו"ק ולרפו"ש.

(אגרות קודש ח"ט אגרת ב'תתלג)

